

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

3. De gratitudine Dei erga iustos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

non absolutè tali abdicacione domini Dei per eius largitionem aliquis solum Dei largitas, & liberalitas descendit. Data ergo solutioni communis & nostre standum merito: de proprietate diuine liberalitatis cum summa excellentia, & excellentia proprietatis: inde verò & ob Dei summam dignitatem, & bonorum quorumque à Deo increata profectorum magnitudine notatam, certamine 1. num. 6. tactumque hic num. 1. à Iacobo cap. 1. conferem Dei largitatem libertatis nomine non satis digne Deo explicari, sed magnificentie voce: iuxta scitum illud Panegyristæ in non absummi ad suum Imperatorem. *Prætorum ista copia est inter se esse munifici. Tui beneficia, ut maiestate præcellunt, ita munum non repositum.*

1. Sedenim inde obicit ex Sancto Thoma potest, 2. 2. quæst. 117. art. 6. ad 1. docente. Ratio promittit ex eo, quod amant homines, quibus dat, non autem ex eo quod afficiuntur ad ea quæ dat, & ideo magis videtur pertinere ad charitatem, quam ad libertatem. Missa nostri Ruiz solutione num. 16. & aliorum quæ motuum formale actus diuini cum specificatio adequato illius male confundit: respondetur ex dictis num. 1. fine. Complacentiam in persona, cui bona largiuntur, largiturque Deus, & finis cui rationem: respectu largitionis, & voluntatis largiendi illa habet, nullatenus affectum ad bona ipsa largienda, nullo debito, aut commodo largientis excludere: quod satis est, vt liberalitatis affectus proprius sit, licet non ex complacentia in bonis datis, (quod solum verba Sancti Thomæ excludunt) sed ex complacentia in homine qui donatur: quare ad charitatem etiam & magis spectant saltem imperatiue, quia non supposita bona illa ipsa qua homini bona amari à Deo absque vilo alio respectu debiti, & commodi proprie minime possent: illudque magis, satis innuit proprie illa bona, absque illo alio respectu, quod est proprium, & speciale obiectum liberalitatis à Deo amari: ac proinde eiusmodi affectum liberalitatis esse proprium: imò amari bona alterius absque commodi proprii respectu, ac solum quia alteri bona vt ad libertatem oportet, absque complacentia præsupposita in eius persona omnino repugnat, tantum abest, vt virtuti liberalitatis officiat.

6. Denique obicitur Aristot. 10. Ethicorum cap. 8. sub med. de Diis ita scribens: *An videns videbuntur, si emiserint & depolita reddant, & huiusmodi cetera agant? Inferiuscule, An liberales, & cui dabunt? Absolutum est insuper si nummos etiam habeant, aut aliquid tale: negataque temperantia, & fortitudine Diis concludit: ita per omnia discurrunt cuncta, quæ sunt circa actus, parua quadam, & non digna Diis immortalibus sane videntur.* Hic textus non contra liberalitatem solum, sed contra omnes morales Dei virtutes pugnat videtur. Respondet Ruiz num. 18. ex intento Aristotelis, qui eo capite suscipit probandum perfectam felicitatem non in vita actiua, sed contemplatiua sitam esse, probatque, quia Deos maxime Beatos esse putamus, atque felices, quia actiue vite virtutes exerceant, vt recitatis verbis probat. Bene ergo virtutes morales vite actiue in Deo non admittit, atque inde intentum probat: quod satis contra hæcenus datas tuas, & nostras conclusiones erit. Communis solutio Sancti Thomæ 1. parte, quæst. 1. art. 1. ad 1. fine: Durand. in 4. d. 46. quæst. 1. ad 2. & Scolasticorum est: solum negari ab Aristotele Deo virtutes circa ciuiles, & politicas actiones: quare & ita ab eis cum textum recitari. *Radiculum est secundum virtutes Deum laudare, aut virtutes politicas in Deo ponere: quæ solutio bona quidem est, sed aptioribus vocibus iuxta superiora dicta explicabitur.* Nempè negare Deo virtutes morales creatas, & ad materiam & imperfectiones, quæ Deum dedecent determinatas: vt conceptis verbis Aristotelis obiectis satis claret, atque ex capitis eiusdem fine. Vbi Deos, si rerum humanarum, (vt putatur) curam habent, studiosis hominibus beneficia conferre: quare, & in eos liberalitatem exercere ingenuè fatetur.

7. Benignitas, iuxta Andronicum, *Est habitus voluntatis beneficius, & Isidor. 10. Etymolog. capite 2. Benignus est vir sponse beneficius: (addit pro affabilitatis virtute, & vocis benignitate) & Apuleius eloquio,*

& quoad animi benignitatem, à beneficentia nullatenus distinguitur, vix misericordia in Deo distinguitur, cum enim vt patet, & hæc solum beneficentia addat eius, cui beneficia conferenda sunt, misericordiam, & indigentiam quam supponit: Deutque creaturis tantum, indigis, atque Dei ipsius mendicis benefacere possit, benignitas & beneficentia Dei, quæ misericordia proprie non sit esse non potest: proprie autem benignitatem & beneficentiam Deo conuenire ex data eius definitione constat: sicuti & ex adiuncta, & necessaria indigentia creaturarum conuenire ipsi proprie misericordiam. Confirmatur ex frequentia scriptura Psalm. 68. *Benigna est misericordia tua. Sap. 1. Benignus est enim spiritus sapientia. Ioel. 2. Quia benignus & misericors est.* Rom. Benignitas Dei ad penitentiam te adducit. Luc. 6. *Ipsa benignus est supra ingratos, & malos:* atque ex eodem cap. referebamus num. 1. proprie, verò iuxta Ticonij, & Augustini receptissimam regulam interpretandi scripturam, accipienda necessariò sunt. Consonant Patres omnes: pro quibus vnus Basilij in re adeo apud ipsos vulgari, & cunctis nota recitandus in Psalm. 114. Ad id: *Misericors Dominus & iustus,* scribens: *Cum indicat commensuratumque infirmitati nostre iudicium inferi, benignitatis erga nos affectu potius, quam æquipesationis nos plebens.* Quod autem ad vocis benignitatem, seu affabilitatem ab Isidoro additam spectat, Sapient. 8. dicitur. *Non enim habet amaritudinem conuersario illius: nec radium conuictus illius: sed læticiam & gaudium.*

8. Veritatis multiplex acceptio est, ac pro eius diuersitate virtus moralis non vna seclusa eius acceptione pro veritate in cognoscendo, & iudicando (quæ moralis virtus voluntatis non est, sed intellectus, & ad scientiam controuersiam spectans) quandoque veritas pro iustitia viupatur. Psalm. 84. *Misericordia, & veritas obuiauerunt sibi: iustitia & pax osculata sunt,* atque alibi: in qua acceptatione de veritate agemus d. 2. sumitur etiam pro veritate in dicendo, seu veraciter: quæ ex Aristotele 4. Ethic. cap. 14. est *se nunquam talem in suis dictis ostendere, qualis est,* quibus verborum, & operationum externarum cum indicio, & affectibus internis conformitatem, complexus est, & explicatus S. Thom. 2. 2. quæst. 109. eam veritatis virtutem Deo proprie tota sua amplitudine conuenire ex ipsa definitione claret: tamque certum est, quam sit certum: Deum mentiri fallacemque in dicendo esse non posse, neque operibus suis hypocritam, ac deceptorem. Confirmatur ex Psalm. 85. vbi dicitur: *Paciens, & multa misericordia, & verax est.* Rom. 3. *est autem Deus verax.* Confirmatur: quia alias fidei diuine certitudo, veritas infallibilis notabit & corruet: idcirco conclusio hæc S. Thom. proximè & 1. contra gent. cap. 93. num. 7. & reliquorum Scholasticorum dogmatica est. Huc etiam spectat fidelitas in promissis diuinis, quæ veritatis nomine in scriptura significatur: non semel & loco Pauli ad Rom. 3. proximè recitato: sed quaquam veracitas sue primo modo, siue pro fidelitate viupata debetum sonet, & contineat: non autem creaturæ, cui vel loquitur, vel promittit Deus contra ipsum, promissione adhuc, quæsitum & paratum: sed decentiæ diuinæ est: qui sibi, nec mentiri cum loquitur, nec promissis non stare potest, cum promittit: vt fuit controuersia de Incarnatione, atque obiter alibi docuimus iterumque d. 2. de virtute iustitiæ ex instituto docuimus.

CERTAMEN III.

De gratitudine Dei erga iustos.

1. DE gratitudine Dei exorta lis est sæculo proximo illam asserunt Vasquez 1. 2. d. 215. cap. 1. n. 2. d. 223. c. 8. fine, & assecla. Lorca disput. 44. de gratia, §. *his promissis*: qui, cum Deum ex iustitia propria, adhuc distributua, præmium bene operantibus reddere posse negent, ex gratitudinis virtute reddere docent.

A a 3 Contra

Contra verò Soar. relect. de libert. Dei d.2. sect. 2. num. 3. & tom. 3. de gratia lib. 12. cap. 30. a num. 3. Salas 1. 2. tom. 1. tractatu 7. d. 7. num. 5. Theophil. Raynaud. natural. Theolog. dist. 8. quest. 2. art. 5. Koninck de actib. supernatural. d. 8. dub. 1. num. 3. Ruiz fauet, licet re vtramque sententiam, & Valsquij potius mentem, quod ad gratitudinem attinet, cum Soario conciliet sect. 4. num. 6. etenim Valsquez (& Affleca subinde) d. cit. 223. sine monet: Deum; cum beneficia à creaturis nequeat accipere gratiam illis habere, agere, aut referre minime posse; cum autem, vt iam videbimus, gratitudo, siue in affectu, siue verbo, siue opere, proprie accepta essentia sua beneficia supponat, indeque oppositæ sententiæ Doctores in primis Deo gratitudinem propriam negent; de re ipsa nequit Valsquianis, & Soaristis dissidium esse, sed solum de nomine. An scilicet gratitudo in bonis præmiandis sensu aliquo à Theologis non omnino improbanda Deo sit concedenda necne? quo super nobis disputandum, & definiendum in præsentiarum erit.

2. Dico primo: gratitudo proprie accepta, atque, quatenus ex latine lingue penitis accipi potest, Deo repugnat: ultimo in conclusione hæc vtriusque sententiæ Doctores esse concordem. Probatur: quia, etsi abstracta vox *gratitudo* latinis præcis in vltro non fuerit, fuit tamen in vltro eisdem vox concreta *gratus*: talis autem dicitur apud ipsos, qui pro accepto beneficio gratiam habet, agit, vel refert: vt videre est in Cicerone, Terentio, Plinio, Seneca, apud Latine lingue dictionaria, & Thesaurus quosvis. Vnde probatur conclusio: gratitudo ea latinitatis proprietate supponit essentia sua in eam habentem beneficii receptionem ab eo, erga quem ob præstitum beneficium habenda gratitudo est: ergo erga eum, à quo haberi beneficium nequit, nequit aliquis habere gratitudinem. At Deus à nullo habere beneficium potest, ergo nec potest ea latinitatis proprietate habere erga aliquem gratitudinem. Subsumptum probatur: quia non ab aliqua persona diuina: quia nihil gratuito, & libere vna persona in diuinis recipit ab alia, vt ad beneficii receptionem opus erat: sed neque à creatura aliqua recipere potest, cum nullo creato obsequio vilitatem, siue ad bene, siue ad melius esse Deus indigeat, vt scriptura testatur ad Roman. 11. Prouerb. 9. Job. 22. & 35. Psalmisque frequenter. Confirmatur: quia nihil vltra creatori Deo debitum exhibere ipsi creatura potest: immò, quod infra ipsi debitum non sit: maxime cum opera ipsa honesta etiam supererogationis, Dei dona, & beneficia sint atque in gratia auxiliis ad ipsa necessariis à Deo data, beneficium autem non nisi ex iis que vltra debitum recepta sunt conferri ab aliquo potest. Confirmatur tertio: quia beneficium conferens in collatione illius aliquam respectu recipientis superioritatem exercet ex Aristot. 4. Ethicor. cap. 3. sub med. & illud Christi Domini. *Beatus magis est dare, quam accipere.* Hanc autem repugnat à creatura haberi, & exerceri respectu Dei: immò ab illa ex diuinis personis respectu alterius demum Dominium actuale Dei in nostra omnia, libere etiam à nobis exhibita formaliter à nobis non prouenit, sed solum materialiter: quatenus scilicet materiam apponimus, ad quam intrinsecum omni Dominium Dei exercitè absque vlla sui additione extendat.

3. Dico secundo: gratitudo proprio aliquo vero Theologico sensu in reddenda honestorum operum mercede est in Deo admittenda. Conclusio hæc est contra Soaristas, & nostrum Ruiz, & quam solum Valsquez contendit cum Soario de nomine solum certans: siquidem, vt ex ipso referebamus, gratitudinem Deo acceptatione prima conclusionis cum Soario, & reliquis eisdemque doctrina vbiq; suæ principiis insistentem. Ne autem à Deo noua propria hæc Theologica gratitudinis quam Deo Valsquez, & nos tribuimus, videatur, audiatur Cic. 1. de natura Deorum dicens: *Deum hominibus gratificari*: quod, sermonis proprietate, idem est, atque ex grato animo siue gratitudine gratiam referre: negat autem statim Deum hominibus *facere gratum*: quia id obsequium tanquam aliquatenus superioribus, & subiectione in Dei aliqualem respectu ipsorum sonare videtur. Hinc Ciceronis modum loquendi vitandum à Theologis monet Ruiz ex dicendis ad obiectionem secundam: quia falsum

Deoque indignum proprietate sermonis ita inhibere gratitudo habet, vt eo sublato gratitudo proprie, eiusque conceptus absolute non maneat, quemadmodum hæc opinionis conceptus sublata iudicii fallibilitate, & veritatis incertitudine: quare opinio nullo proprio sensu, & opinionis conceptu tribui Deo à Theologis potest: sed conceptum verum & proprium ac speciale eius vocis *gratitudo* significatum ostendit ratio conclusionis subiicienda.

4. Etenim bonum aliquid alicui tribuere, eo quod vltro gratum aliquid alicui exhibeat, etsi huic vltro per possibile vel impossibile non sit, honestum quidem, & bonum moraliter esset: non ex alia virtute charitatis, iustitiæ, fidelitatis, &c. ergo gratitudinis. Atqui Deus homini præmium tribuit bonorum operum, eo quod in his complacet, quia honesta, & sibi grata vltro ab homine exhibentur, tamen vilia ipsi non sunt: ergo non alia virtute quam gratitudinis. Confirmatur: quia, etsi gratitudo creata solum fit ob beneficia, & bona nobis vilia & commoda ab alio nobis exhibita, idem tamen est, quia non, nisi de nobis commodis, & vilius ex concupiscentia, ob animi & affectus nostri vilitatem, complacemus. Deus autem ob suæ bonitatis & voluntatis perfectionem, & excellentiam summam de honestis operibus sibi prorsus inutilibus, atque circa viliam bene operantium ius contra ipsum ex bonis operibus queritum, bonitatis & perfectionis suæ magnitudine, & clementia gratificandi ipsa debitor sibi (vt sic loquar) ipsi constituitur: etsi, non adeo stricto debito, adhuc sibi (si promissionem excipias) vt sibi, nō mercedem redderet, deficeret. Confirmatur secundo: quia, etsi ratione vilitatis, grata hominibus bona vltro oblata finis vilitate complacent, & vicem rependant offerentibus, neque tamen nequit ideo illa affectu, & effectu gratitudinis respondere, quia ipsis grata: quantumvis enim vilia ipsi essent, si ingrata, seu non grata sint materia gratitudinis esse nequeunt: ergo gratitudo, etiam nostra, respicit exhibita beneficia vilia & commoda nobis, quæ nobis gratia, vt gratiam habeat, ac referat ea exhibenti: atqui Deus iustus ob opera bona, quia honesta, sique grata, & vult reddere, & reddit mercedem: ergo in eo affectu, & effectu est specialis ratio, quæ in solo gratitudinis nostre affectu reperitur; tamen ob animi creati abiectionem, vt dixi, ea solum grata nobis sint, & apud nos gratiam habeant, quæ nobis commoda sint, & vilia.

5. Vnde constat aliquid speciale, & essentiale practicum virtutis gratitudinis nostre in affectu Dei erga iustos ob honesta opera, atque in effectu, ea compensandi reperiri: quare, & virtutem propriam gratitudinis ab imperfectionibus gratitudinis nostre (quæ solum ob proprii beneficii, vilius & commodi nobis exhibiti est) supparatam ipsi esse tribuendam, sicut de reliquis moralibus Dei virtutibus philosophari, cum aduerentis etiam, hæcenus fuimus. Ab opinione vero, Deo à Theologis iure negata, paritas non est. Nam quidquid speciale, & specificum in opinione, vt ab aliis iudiciis diuersa, inuenitur, est incertitudo, & fallibilitas, cuius nihil simile in diuinum iudicium cadere potest: denique opera nostra honesta vltra debita Deo non esse, immò verò illa ipsa esse diuinæ liberalitatis, & gratiæ dona rationi beneficii Deo à nobis collati prorsus abesse, licet autem obest: quominus, etsi ex eius gratia, & liberalitate, gratum ipsi aliquid vltro exhibeamus, & cunctius complacencia, & intuitu mercedem nobis conferre velit, & conferat de facto, atque gratiam sibi, & honestam in eo opere exhibendo indultiam nostram compenset: videat lector an causa Valsquez cadat (vt exploratum supponit impugnatione vltima Ruiz) dum gratitudinis virtutem in conferendis iustorum premiis Deo adscribit: ne iustitiam in ea retributione fateretur de quo d. 2.